

WSTĘP

Rewolucja cyfrowa zasadniczo zmieniła sposób funkcjonowania współczesnych gospodarek. Rozwój platform internetowych przyniósł istotne korzyści ekonomiczne, społeczne i technologiczne, tworząc nowe możliwości interakcji, skalowania działalności i świadczenia usług. Platformy internetowe, takie jak Google, Apple, Meta, Amazon czy Microsoft, odgrywają dziś główną rolę w gospodarce cyfrowej, oferując użytkownikom końcowym innowacyjne narzędzia oraz usługi. Jednocześnie ich rosąca obecność budzi poważne wątpliwości regulacyjne i antymonopolowe. Przedsiębiorstwa¹ działające jako operatorzy platform internetowych, często funkcjonujące w modelach hybrydowych i wertykalnie zintegrowanych, odgrywają podwójną rolę: z jednej strony jako pośrednicy, z drugiej jako bezpośredni konkurenci użytkowników biznesowych. Tego typu struktury tworzą złożone cyfrowe ekosystemy, w których interakcje pomiędzy produktami, usługami i użytkownikami są wewnętrznie powiązane i coraz trudniejsze do rozdzielania.

---

¹ W niniejszej monografii pojęcie „przedsiębiorstwa”, używanego na gruncie prawa konkurencji UE, DMA i Rozporządzenia P2B, odnosi się również do pojęcia „przedsiębiorcy”. Adresatami zakazów stosowania praktyk ograniczających konkurencję określonych w art. 6 i 9 u.o.k.k. oraz art. 101 i 102 TFUE są podmioty posiadające status przedsiębiorcy (przedsiębiorstwa). Przedsiębiorcą, zgodnie z art. 4 pkt 1 u.o.k.k., jest m.in. przedsiębiorca w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców, t.j. Dz. U. 2024, poz. 236, ze zm., czyli osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą (zob.: art. 4 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy Prawo przedsiębiorców). Z kolei w myśl art. 3 ustawy Prawo przedsiębiorców, działalność gospodarcza to zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły. Z kolei prawo unijne posługuje się pojęciem „przedsiębiorstwo”, które nie zostało legalnie zdefiniowane. Zakres tego pojęcia ukształtowany został w judykaturze. Zgodnie z orzecnictwem TS, pod pojęciem przedsiębiorstwa rozumie się jednostkę prowadzącą działalność gospodarczą, rozumianą jako jakąkolwiek działalność polegającą na oferowaniu towarów i usług na określonym rynku, niezależnie od formy prawnej tej jednostki i sposobu finansowania. Wyrok TS z: 23 kwietnia 1991 r., C-41/90, *Klaus Höfner i Fritz Elser p. Macrotron GmbH*, EU:C:1991:161, pkt 21; 18 czerwca 1998 r., C-35/96, *Komisja Wspólnot Europejskich p. Republice Włoskiej*, EU:C:1998:303, pkt 36; 12 lipca 2012 r., C-138/11, *CompassDatenbank GmbH p. Republice Austrii*, EU:C:2012:449, pkt 35.

W tym kontekście szczególnie istotna staje się analiza przenoszenia siły rynkowej operatorów platform internetowych² na rynki powiązane (tzw. praktyk lewarujących)³, które polegają na wykorzystywaniu istniejącej pozycji rynkowej w jednym obszarze działalności do umacniania lub rozszerzania wpływu na inne powiązane rynki. Praktyki te mogą przybierać różną formę – od wiązania produktów, przez odmowę dostępu, do faworyzowania własnych usług – i często wykraczają poza klasyczne kategorie nadużyć znane z rynków tradycyjnych. Ich ocena w świetle art. 102 TFUE oraz krajowych odpowiedników, takich jak art. 9 u.o.k.k., jest szczególnie wymagająca ze względu na specyfikę środowiska cyfrowego, w którym dominujące podmioty kontrolują równocześnie wiele etapów dostępu do rynku. Co istotne, lewarowanie nie musi być zjawiskiem antykonkurencyjnym *per se* – w niektórych przypadkach może sprzyjać efektywności lub innowacyjności. Niemniej jednak obserwowane strategie ekspansji i zamykania dostępu do rynku rodzą realne ryzyko nadużycia pozycji dominującej i wymagają wypracowania bardziej elastycznych standardów oceny prawnej, które

---

² Innymi słowy, dominujące przedsiębiorstwo wykorzystujące model biznesowy platformy internetowej.

³ W polskiej i zagranicznej literaturze poświęconej prawu konkurencji, omawiane zachowania określone są m.in. jako: transfer nadużycia, lewarowanie, praktyki (wykluczenia) lewarujące lub przenoszenie pozycji dominującej. Zob.: A. Jurkowska-Gomułka, *Komentarz do art. 9*, [w:] T. Skoczny (red.), *Ustawa o Ochronie Konkurencji i Konsumentów. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2014, nb. 31; K. Kohutek, *Pięćciolecie stosowania zakazu nadużywania pozycji dominującej w świetle uokik z 2007: kształtowanie się wykładni kluczowych pojęć*, „internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2012, t. 1, nr 1, s. 64; M. Czerniak, *Ochrona konkurencji a własność intelektualna na rynkach nowych technologii*, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Warszawa 2018, s. 68; M. Szydło, *Nadużycie pozycji dominującej a cel działania przedsiębiorcy (uwagi na tle art. 82 TWE)*, „Państwo i Prawo” 2007, nr 10, s. 87; M. Szydło, *Nadużywanie pozycji dominującej w prawie konkurencji*, Wolters Kluwer, Warszawa 2010, s. 201; E. Stawicki, *Komentarz do art. 18*, [w:] A. Stawicki (red.), *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016, s. 525. Terminem „transfer (przenoszenie) pozycji dominującej” posługuje się także orzecznictwo; zob. np. wyrok SN z 19 lutego 2009 r., III SK 31/08, LEX 503413, a także ustawodawca (zob. art. 25e ust. 1 ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. Prawo telekomunikacyjne, t.j. Dz. U. 2024, poz. 34). W odniesieniu do zachowań operatorów platform internetowych, podlegających zarówno regulacji rynków cyfrowych oraz prawu antymonopolowemu, zasadnym jest przyjęcie bardziej generalnego określenia, używanego również w literaturze ekonomicznej, tj. przenoszenie siły rynkowej (ang. *transfer of market power*), zamiast przenoszenia (transferu) pozycji dominującej. Zob. m.in.: T. Eilmansberger, *How to Distinguish Good from Bad Competition under Article 82 EC: In Search of Clearer and More Coherent Standards for Anti-competitive Abuses*, „Common Market Law Review” 2005, t., 42, nr 1, s. 155, 161; S. Holzweber, *Tying and Bundling in the Digital Era*, „European Competition Journal” 2018, t. 14, nr 2–3, s. 353; P. Crocioni, *Leveraging of Market Power in Emerging Markets: A Review of Cases, Literature, and a Suggested Framework*, „Journal of Competition Law and Economics” 2008, t. 4, nr 2, s. 450.

uwzględniają zarówno prokonkurencyjne, jak i antykonkurencyjne skutki takich działań.

Celem niniejszej monografii jest zidentyfikowanie i przeanalizowanie wyzwań, które stoją przed stosowaniem art. 102 TFUE oraz krajowych odpowiedników zakazu nadużywania pozycji dominującej (takich jak art. 9 u.o.k.k.) w kontekście działalności operatorów platform internetowych oraz zjawiska przenoszenia przez nie siły rynkowej na rynki powiązane. Analiza zmierza do ustalenia, jakie zmiany w obowiązujących przepisach lub ich wykładni są niezbędne, aby w warunkach nowej rzeczywistości cyfrowej prawo konkurencji mogło skutecznie realizować stawiane przed nim zadania. Praca bada również komplementarną rolę regulacji sektorowej, w szczególności obowiązków wynikających z aktu o rynkach cyfrowych (DMA), w zapewnieniu skutecznej ochrony konkurencji w środowisku cyfrowym. Szczególna uwaga poświęcona została praktykom lewarującym, takim jak faworyzowanie własnych produktów, wiązanie usług czy odmowa dostępu do platformy, które odgrywają kluczową rolę w ekspansji operatorów platform na rynki powiązane. Celem monografii jest nie tylko systematyzacja dotychczasowych ustaleń doktryny i praktyki decyzyjnej, lecz także sformułowanie wniosków *de lege ferenda*, które mogą przyczynić się do bardziej spójnego i efektywnego systemu nadzoru nad dominującymi podmiotami cyfrowymi.

Analizie poddano także to, w jakim stopniu obecny system normatywny umożliwi przeciwdziałanie ryzykom związanym z nadużywaniem pozycji rynkowej w sposób adekwatny do specyfiki modeli biznesowych platform, bez naruszania zasady pewności prawa oraz bez wywierania efektu mrożącego na zachowania prokonkurencyjne lub innowacyjne. Analiza przenoszenia siły rynkowej w środowisku cyfrowym wymaga kompleksowego ujęcia prawnego i ekonomicznego. W szczególności istotne jest zbadanie, w jaki sposób operatorzy platform wykorzystują przewagi konkurencyjne wynikające z pozycji rynkowej, danych, efektów sieciowych i kontroli dostępu do infrastruktury cyfrowej, by wzmocnić swoją obecność na rynkach sąsiednich. W tym kontekście kluczowe znaczenie ma rozróżnienie między dozwolonymi strategiami ekspansji a praktykami stanowiącymi nadużycie pozycji dominującej.

Niniejsza monografia podejmuje ocenę tych zjawisk z perspektywy prawa konkurencji Unii Europejskiej, w szczególności art. 102 TFUE, oraz nowych ram regulacyjnych dotyczących rynków cyfrowych, takich jak Akt o rynkach cyfrowych (DMA) i niemiecka sekcja 19a GWB. Pojawienie się regulacji *ex ante* wobec tzw. strażników dostępu stanowi znaczącą zmianę w podejściu do nadzoru nad dominującymi podmiotami cyfrowymi. Praktyki, które dotychczas były analizowane przede wszystkim w świetle zakazu nadużywania pozycji dominującej, obecnie podlegają również szczegółowym obowiązkom regulacyjnym, prowadząc do złożonej wielowarstwowej odpowiedzialności prawnej.

Monografia koncentruje się na analizie relacji między tradycyjnym prawem konkurencji a nowymi mechanizmami regulacyjnymi, podejmując próbę zidentyfikowania kryteriów skutecznej i proporcjonalnej interwencji⁴.

Metody badawcze zastosowane w niniejszej monografii zostały dobrane i dostosowane do specyfiki dziedziny prawa, tj. polskiego i unijnego prawa konkurencji⁵ oraz unijnej regulacji rynków cyfrowych (DMA). W pracy dominuje metoda formalno-dogmatyczna, która jest tradycyjnie wykorzystywana w naukowych opracowaniach z zakresu prawa. Ze względu na ograniczony materiał normatywny, a w szczególności na art. 102 TFUE (oraz krajowe odpowiedniki tego przepisu, w tym art. 9 u.o.k.k.), znaczącą część analizy stanowi badanie praktyki orzeczniczej i decyzyjnej. Rozważania te są również wzbogacone o przykładowe krajowe przepisy dotyczące regulacji rynków cyfrowych, przede wszystkim niemieckie oraz projekt brytyjski, które charakteryzują się najbardziej rozwiniętym i zaawansowanym podejściem. Ponadto – z uwagi na to, że prawo konkurencji ściśle współgra z ekonomią – istotny nacisk położono na analizę literatury ekonomicznej. Szczególną uwagę skupiono na modelach biznesowych platform internetowych i rynkach cyfrowych, co pozwala na lepsze zrozumienie ekonomicznych podstaw działania tych platform oraz ich wpływu na konkurencję i konsumentów. Niemieckie i brytyjskie podejścia wyróżniają się na tle innych krajów dzięki wdrożeniu szczegółowych ram prawnych, które są specjalnie zaprojektowane, aby adresować wyzwania stawiane przez dominujących operatorów platform internetowych, włączając w to aspekty takie jak przenoszenie siły rynkowej przez tych operatorów⁶.

---

⁴ Pojęcia skuteczności i efektywności są często stosowane zamiennie, jednakże w kontekście analizy regulacyjnej istotne jest ich rozróżnienie. Skuteczność (ang. *effectiveness*) oznacza zdolność regulacji do osiągnięcia założonych celów normatywnych, takich jak zmiana zachowań rynkowych, zapewnienie dostępu lub eliminacja określonych praktyk. Z kolei efektywność (ang. *efficiency*) odnosi się do relacji między rezultatami regulacji a poniesionymi kosztami ekonomicznymi i społecznymi. Regulacja może być skuteczna (tj. osiąga cel), ale nieefektywna (tj. zbyt kosztowna względem uzyskanych korzyści). W niniejszej monografii skuteczność odnosi się przede wszystkim do zgodności efektów interwencji z celami polityki konkurencji lub regulacyjnej, natomiast efektywność do ich opłacalności i społecznej racjonalności.

⁵ W monografii poświęcono również uwagę praktyce decyzyjnej organów antymonopolowych w kontekście porządków prawnych innych niż polski, w szczególności prawa niemieckiego i włoskiego. Takie ujęcie jest w pełni uzasadnione, biorąc pod uwagę wzmożoną aktywność krajowych organów regulacyjnych na rynkach cyfrowych. W ramach monografii nie zastosowano metody komparatystycznej w analizie praktyki decyzyjnej organów antymonopolowych w kontekście prawa krajowego i unijnego, ponieważ te systemy prawne, w ocenie autora, tworzą spójny – względem prawa unijnego – system prawa konkurencji. Krajowe organy antymonopolowe, zgodnie z art. 3 ust. 1 Rozporządzenia 1/2003, są zobowiązane do stosowania unijnego prawa konkurencji równoległe do własnych regulacji krajowych.

⁶ Niemcy, poprzez zmiany w Neufassung des Gesetzes gegen Wettbewerbsbeschränkungen vom 26 Juni 2013 (BGBl. I 2013 S.1750), das zuletzt durch Artikel 2 des Gesetz vom 19 Juli 2022, BGBl.

Ocena skuteczności regulacji opiera się na analizie norm materialnoprawnych, w tym przepisów art. 102 TFUE i art. 9 u.o.k.k., a także zakazów i nakazów wynikających z regulacji sektorowych, w szczególności aktu o rynkach cyfrowych (DMA). Uwzględniono specyfikę rynków cyfrowych, w których podmioty dominujące mogą wykorzystywać swoją pozycję do transferu siły rynkowej na rynki sąsiednie, co wymaga szczególnej uwagi regulacyjnej.

W ramach przyjętej metody oceny skuteczności regulacji nie zastosowano narzędzi ilościowych ani badań empirycznych charakterystycznych dla nauk ekonomicznych czy socjologicznych. Analiza opiera się na wykładni przepisów prawa, orzecznictwie oraz dorobku doktryny, z uwzględnieniem zgodności regulacji i ich egzekwowania z celami prawodawcy. Użycie wykładni celowościowej pozwala ocenić, czy dane regulacje rzeczywiście realizują zakładane cele legislacyjne. Dodatkowo – na podstawie literatury ekonomicznej – dokonano oceny wybranych praktyk operatorów platform internetowych, z uwzględnieniem ich potencjalnego wpływu na konkurencję i potrzebę ich zakazania w ramach systemu prawa konkurencji i regulacji rynkowych. Przeanalizowano także spójność regulacji sektorowych z dorobkiem orzecznictwem sądów unijnych, aby ocenić, czy zakaz nadużywania pozycji dominującej opiera się na przewidywalnych i przejrzystych ramach prawnych. Uwzględniono także kryteria zrozumiałości i precyzji przepisów oraz ich elastyczności w adaptowaniu się do dynamicznych zmian technologicznych i rynkowych.

Monografia uwzględnia stan prawny oraz orzecznictwo na 2 czerwca 2025 r. Oznacza to, że praca nie uwzględnia orzecznictwa, decyzji Komisji Europejskiej, raportów oraz informacji prasowych, które zostały wydane po tej dacie.

Monografia jest zaktualizowaną i poprawioną wersją pracy doktorskiej obronionej przez autora w 10 października 2024 r. w Instytucie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk.

Struktura monografii została podporządkowana celowi analizy zjawiska przenoszenia siły rynkowej operatorów platform internetowych na rynki powiązane, w świetle art. 102 TFUE, krajowych przepisów antymonopolowych oraz regulacji sektorowych (w szczególności DMA). Monografia obejmuje wstęp, siedem rozdziałów tematycznych oraz zakończenie.

I 2022 S. 1214 (GWB), wprowadziły specyficzne dla sektora cyfrowego narzędzia regulacyjne, które umożliwiają szybsze i bardziej zdecydowane działanie w przypadku przedsiębiorców posiadających pozycję dominującą na rynku. Z kolei Wielka Brytania, pracując nad projektem Digital Markets Unit (DMU) w ramach CMA, zamierza stworzyć dedykowany organ do nadzorowania platform cyfrowych, których działalność uznana została za strategiczną dla konkurencji i konsumentów. Inne regulacje rynków cyfrowych, w tym dotyczące relacji między operatorem platformy oraz użytkownikiem biznesowym (np. Rozporządzenie P2B) zostaną przywołane jedynie uzupełniająco, ponieważ nie jest to głównym tematem niniejszej monografii.

Rozdział I poświęcony jest ekonomicznej analizie rynków cyfrowych oraz modeli funkcjonowania platform internetowych. Przedstawiono w nim definicje platform oraz rynków cyfrowych, omówiono strategię biznesową dotyczącą przenoszenia siły rynkowej przez operatorów platform internetowych na rynki powiązane oraz czynniki sprzyjające koncentracji rynkowej. Szczególną uwagę poświęcono mechanizmom ekspansji, tworzeniu cyfrowych ekosystemów oraz specyfice parametrów konkurencji charakterystycznych dla środowiska cyfrowego.

Rozdział II skupia się na aspektach prawnych interwencji antymonopolowej i regulacyjnej na rynkach cyfrowych. Zawiera analizę charakterystyki i uzasadnienia interwencji antymonopolowej i regulacyjnej na rynkach cyfrowych, przyjęte kryteria skutecznej regulacji i interwencji antymonopolowej dotyczącej rynków cyfrowych, typologii metod regulacyjnych (w tym regulacji horyzontalnej, sektorowej, *ex post* i *ex ante*), a także aksjologicznych, prawnych i ekonomicznych fundamentów prawa konkurencji i regulacji rynków cyfrowych.

W rozdziale III autor dokonuje porównania interwencji antymonopolowej (*ex post*) i regulacyjnej (*ex ante*). Przedstawiono w nim instrumenty prawa konkurencji oraz regulacji rynków cyfrowych, dotyczące kontroli przenoszenia siły rynkowej przez operatorów platform internetowych na rynki powiązane. Omówiono również relację między regulacją rynków cyfrowych a prawem konkurencji, wskazując na ich charakter komplementarny i subsydiarny. Rozważono ponadto konsekwencje, które może nieść stosowanie regulacji rynków cyfrowych, jako potencjalne przeszkody w stosowaniu prawa konkurencji.

W rozdziale IV przedstawiono problematykę przenoszenia siły rynkowej przez operatorów platform internetowych, określaną również jako praktyki lewarujące lub transfer nadużycia. Omówiono prawne i ekonomiczne aspekty tych działań, ze szczególnym uwzględnieniem strategii biznesowych wykorzystywanych na rynkach cyfrowych oraz ich wpływu na konkurencję. W rozdziale tym poruszono także zagadnienie stosowania tzw. kryterium niezbędności⁷ oraz wskazano sytuacje, w których możliwe jest odstępianie od tego wymogu. Uwzględniono ponadto nowe teorie szkody wynikające z nadużywania pozycji dominującej w kontekście analizowanych praktyk.

Rozdziały V, VI i VII monografii stanowią dogłębną analizę konkretnych praktyk operatorów platform internetowych dotyczących przenoszenia siły rynkowej w świetle

---

⁷ Przez kryterium niezbędności rozumie się przesłankę stosowaną m.in. w ramach tzw. testu Bronnera, zgodnie z którą odmowa dostępu do określonego zasobu (np. infrastruktury lub platformy) może zostać uznana za nadużycie pozycji dominującej jedynie wtedy, gdy wykazano, że dostęp ten jest absolutnie niezbędny do skutecznego konkurowania na rynku. Kryterium to wyklucza ingerencję organów antymonopolowych w przypadkach, gdy dostęp do danego zasobu byłby wprawdzie korzystny, ale nie konieczny z punktu widzenia utrzymania skutecznej konkurencji.

---

prawa konkurencji oraz regulacji rynków cyfrowych. Rozdział V koncentruje się na problemie antykonkurencyjnej dyskryminacji, w szczególności na zjawisku „preferowania samego siebie” (ang. *self-preferencing*) i jego wpływie na konkurencję. Rozdział VI dotyczy sprzedaży wiązanej i pakietowej, badając jej ramy prawne, wpływ na konkurencję oraz metody regulacji stosowane w gospodarce cyfrowej. Ostatni – VII – rozdział poświęcony jest analizie odmowy kontraktowania (dostaw), jej scenariuszom i możliwym strategiom biznesowym na rynkach cyfrowych. Szczególna uwaga skupiona jest na tym, jak obecne przepisy prawne oraz narzędzia regulacyjne są wykorzystywane do kontroli negatywnych skutków tych praktyk, a także na tym, jak prawo konkurencji i regulacje sektorowe mogą dostosowywać się do szybko zmieniających się rynków cyfrowych, zapewniając równocześnie skuteczną interwencję.

